

OPHAVSRET OG TROSSAMFUND EN GUIDE

Udgivet i 2007 af:
Kulturministeriet
Nybrogade 2
1203 Kbh. K
E-mail: Kum@kum.dk
Hjemmesider: www.kum.dk
www.infokiosk.dk
ISBN: 87-7960-102-2
Elektronisk udgave:
ISBN: 87-7960-103-0

Layout og illustration:
Thomas Thorhauge
Tryk: Sangill Grafisk Produktion

© Rettighederne til denne vejledning tilhører Kulturministeriet. Vejledningen må imidlertid frit gengives med behørig kildeangivelse. Dog må vejledningen ikke gøres til genstand for selvstændig kommerciel udnyttelse.

OPHAVSRET OG TROSSAMFUND

EN GUIDE

FORORD

Må man lægge musikværker på menighedsrådets hjemmeside uden at spørge om lov?

Må man kopiere noder uden at spørge om lov?

Den Danske Folkekirke og andre trossamfund benytter sig i vidt omfang af salmetekster og musik til brug for gudstjenester og kirkelige handlinger. Også brug af kunstværker i form af fx altertavler, malerier eller altertæpper er udbredt, ligesom en øget benyttelse af fx tv-optagelser, film og internet finder sted.

Spørgsmålet om, i hvilket omfang man må anvende salmetekster, noder, altertæpper, malerier, illustrationer, film, cd'er m.v., kan indimellem give anledning til vanskeligheder, da der i et vist omfang er tale om ophavsretsbeskyttede værker.

Med dette informationsmateriale er det forsøgt at give et billede af, hvad man ophavsretligt set skal være opmærksom på, når man ønsker at anvende forskellige værker ved gudstjenester og kirkelige handlinger eller i andre kirkelige sammenhænge.

INDHOLD

INDLEDNING	6
BRUG AF MUSIK	8
BRUG AF TEKSTER	10
BRUG AF NODER	12
BRUG AF KUNSTVÆRKER	14
MATERIALE PÅ HJEMMESIDER	15
BRUG AF TV-OPTAGELSER	17
BRUG AF SPILLEFILM	18
SANKTIONER	19
OPLYSNINGER OM FORVALTNINGSORGANISATIONER	19

INDLEDNING

Den danske ophavsretslov beskytter litterære og kunstneriske værker. Et beskyttet værk kan være en salmetekst, noder, en albertavle, et albertæppe m.v. Ud over værker, der særligt anvendes inden for de forskellige trossamfund, kan også nævnes fag- og skønlitterære bøger, musiknumre, filmværker, fotografier og kunstmalerier som eksempler på værker, der nyder beskyttelse efter ophavsretsloven. Hertil kommer, at også udøvende kunstnere som solister, musikere m.fl. nyder beskyttelse efter ophavsretsloven.

Når et værk er beskyttet efter ophavsretsloven, har ophavsmanden til værket – eller dennes arvinger – en eneret til fx at fremstille kopier af værket og til at gøre værket tilgængeligt for almenheden. Ophavsmandens eneret til sit værk indebærer, at man kun kan få adgang til at benytte det, såfremt ophavsmanden giver tilladelse hertil.

Ophavsretsloven indeholder imidlertid flere undtagelser fra ophavsmandens eneret. Enkelte af disse undtagelser har betydning for anvendelsen af beskyttede værker inden for de forskellige trossamfund og beskrives nedenfor.

Hertil kommer, at ophavsretten ikke varer evigt. Ophavsretten til et værk varer i 70 år efter udgangen af ophavsmandens dødsår, mens ophavsretten for udøvende kunstnere (solister, musikere, producenter m.fl.) varer i 50 år efter udgangen af det år, fremførelsen eller udgivelsen fandt sted. Når beskyttelsesperioden er gået, må værket/fremførelsen frit benyttes, hvad enten det er under gudstjenester, på internettet, i kirkeblade el. lign. Dette har betydning for en omfattende del af de salmer, der fx anvendes i Folkekirken. Fx må man frit anvende salmer af Grundtvig, Brorson og Ingemann m.fl.

Oplysninger om, hvorvidt et værk er beskyttet, er ikke samlet centralt i noget register og fås derfor bedst ved fx at søge på internettet efter en bestemt ophavsmand og dermed få kendskab til dennes dødsår. Ønsker man oplysninger om, hvorvidt

et musikværk er beskyttet, kan man dog også rette henvendelse til KODA, ligesom man kan rette henvendelse til Gramex for nærmere information om, hvorvidt en lydoptagelse er beskyttet.

Gennemgangen nedenfor er delt op, sådan at de forskellige udnyttelser af forskellige værker behandles separat. Inden for hver udnyttelsesform gennemgås først, hvad man må uden at skulle have en aftale med rettighedshaverne, og herefter hvornår anvendelse af beskyttede værker kræver tilladelse fra rettighedshaverne.

BRUG AF MUSIK

Hvad må jeg uden at spørge om lov?

Under gudstjenester må man frit fremføre musikværker, uden at der skal indhentes tilladelse hertil fra rettighedshaverne. Det betyder, at man uden tilladelse fx kan synge salmer og spille fra nodehæfter eller i øvrigt fremføre musiknumre under gudstjenesten. Dette gælder, uanset om der er tale om beskyttede værker eller værker, hvor beskyttelsestiden er udløbet, fordi det er mere end 70 år siden, ophavsmanden til værket er død.

Også fremførelse af musik i forbindelse med andre kirkelige handlinger end gudstjenester er tilladt, hvis fremførelsen ikke er det væsentlige ved handlingen. Det betyder, at det fx er tilladt at synge en salme i forbindelse med en begravelse eller en barnedåb uden at skulle bede om tilladelse, da fremførelsen af musik ikke er det væsentlige ved disse kirkelige handlinger.

Hvad kræver tilladelse?

Hvis man ønsker at fremføre musikværker i sammenhænge, der ikke har karakter af at være en gudstjeneste, og hvor musikken spiller en mere central rolle som fx ved kirkekoncerter og underholdningsarrangementer, skal man have tilladelse fra rettighedshaverne til fremførelsen.

Hvis man vil transmittere en gudstjeneste, hvad enten dette fx er på tv eller på internettet, indebærer dette en fremførelse af den anvendte musik, som kræver tilladelse fra rettighedshaverne.

Hvor henvender jeg mig?

Når du skal have tilladelse til at fremføre musikværker, skal du kontakte KODA, der repræsenterer komponister, tekstforfattere samt forlag og Gramex, der repræsenterer de udøvende kunstnere og pladeproducenter. Gramex repræsenterer dog kun de udøvende kunstnere for så vidt angår indspillet musik, men ikke live-fremførelser. Da stort set alle komponister og udøvende kunstnere er medlem af enten KODA eller Gramex, vil aftaler ikke kunne indgås direkte med de enkelte kunstnere, når musikanvendelsen falder inden for organisationernes område. Et menighedsråd/trossamfund kan indgå en generel aftale om fremførelse af musik, eller der kan indgås aftale om fremførelse af musikken ved en enkeltstående begivenhed.

BRUG AF TEKSTER

Hvad må jeg uden at spørge om lov?

Du må fremstille op til 300 eksemplarer af et sanghæfte indeholdende kopier af enkelte sangtekster (dvs. uden noder eller illustrationer) og uddele disse hæfter til brug for en enkeltstående begivenhed, såsom bryllup eller begravelse.

Hvad kræver tilladelse?

Hvis du vil fremstille et sanghæfte med enkelte salmetekster i mere end 300 eksemplarer, eller hvis sanghæftet fremstilles til brug for mere end en enkeltstående begivenhed, såsom gudstjenester eller lignende, skal du have tilladelse til denne fremstilling.

Herudover kræver det tilladelse fra rettighedshaverne at kopiere andre beskyttede tekster så som uddrag fra bøger, artikler m.v., hvad enten denne kopiering skal ske til brug for fx gudstjenester, kirkelige handlinger eller møder.

Man skal derfor have tilladelse, hvis man fx ønsker at foretage:

- kopiering af flere eksemplarer end 300 af et sanghæfte til en enkeltstående begivenhed, såsom bryllup eller begravelse
- kopiering af et sanghæfte, der også består af noder eller beskyttede billeder (fotografi, et billede af et kunstværk, et billede af en albertavle m.v.)
- kopiering af tekst- og nodemateriale til fx konfirmandundervisning, gudstjenester og kirkekor
- download af tekst- og nodemateriale fra internettet
- kopiering af tekster til intern administrativ brug for de ansatte
- kopiering af tekster, der ikke sker til brug for enkeltstående begivenheder.

Hvor henvender jeg mig?

Når du skal have tilladelse til at anvende tekster, kan du enten henvende dig direkte til ophavsmændene (forfatterne, kunstnerne m.fl.) og indgå aftaler med dem, eller du kan kontakte Copydan Tekst & Node, der som forvaltningsorganisation indgår aftaler på vegne af rettighedshaverne (forfattere, forlag m.fl.). Copydan indgår generelle aftaler på kirkeområdet. Mange kirker/trossamfund har allerede en sådan aftale med Copydan Tekst & Node.

BRUG AF NODER

Hvad må jeg uden at spørge om lov?

Man må godt som organist eller medvirkende i koret tage en fotokopi af noderne i et nodehæfte til privat brug for sig selv og enkelte andre.

Hvad kræver tilladelse?

Hvis kirken/trossamfundet ønsker at fotokopiere noder, skal der indhentes tilladelse hertil. Det gælder, hvad enten kopieringen er til brug for korets deltagelse i gudstjenester eller andre kirkelige handlinger, eller det er til brug for organisten.

Det kræver også tilladelse for den enkelte organist eller medvirkende i koret at kopiere noder, når denne kopiering ikke sker til privat brug eller til brug for enkelte andre, fx hvis der kopieres til brug for korprøver og lignende.

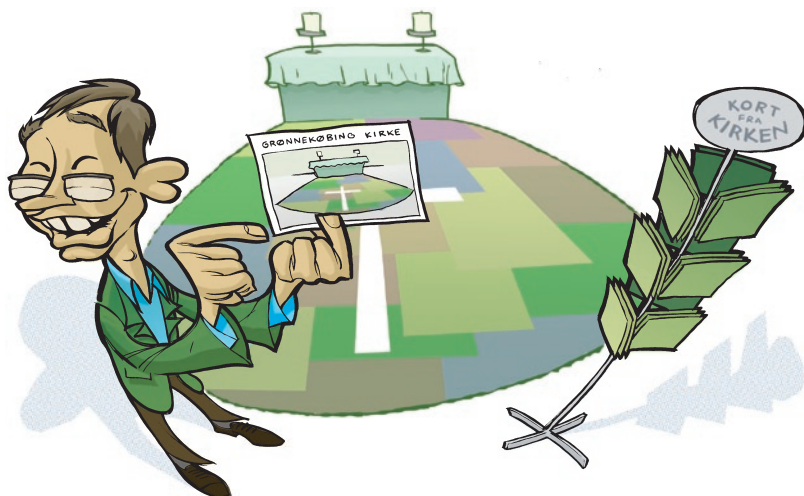
Hvor henvender jeg mig?

Når du skal have tilladelse til at kopiere noder, kan du enten henvende dig direkte til ophavsmændene og indgå aftaler med dem, eller du kan kontakte Copydan Tekst & Node, der som forvaltningsorganisation indgår aftaler på vegne af rettighedshaverne (komponisterne, forlag m.fl.). Copydan indgår generelle aftaler på kirkeområdet. Mange kirker/trossamfund har allerede en sådan aftale med Copydan Tekst & Node.

BRUG AF KUNSTVÆRKER/BILLEDER

Hvad kræver tilladelse?

Kopiering eller affotografering af kunstværker for at anvende disse som illustrationer på fx hæfter til brug for dåb, bryllupper eller begravelse, på postkort, foldere, kirkeblade, hjemmesider m.v. er kun tilladt efter aftale med rettighedshaverne. Det gælder også, selvom kirken måtte eje det originale kunstværk. Som kunstværker anses også vægmalerier, altertavler, alterduge og -tæpper, glasmosaikker og lignende.

Hvor henvender jeg mig?

Når du skal have tilladelse til at anvende kunstværker/billeder, kan du enten henvende dig direkte til ophavsmændene og indgå aftaler med dem, eller du kan kontakte Copydan Billedkunst, der som forvaltningsorganisation indgår aftaler på vegne af rettighedshaverne (kunstnerne eller arvingerne), og som repræsenterer ca. 55.000 danske og udenlandske billedkunstnere. Der kan indgås generelle aftaler med virkning for flere sogne og for anvendelse af flere kunstværker, ligesom der kan indgås aftaler blot med et enkelt sogn om anvendelse af et enkelt kunstværk.

MATERIALE PÅ HJEMMESIDER

Hvad må jeg uden at spørge om lov?

Hvis et menighedsråd eller en kirke/trossamfund har købt fx et kunstværk eller en altertavle, kan det i forbindelse med købet være aftalt, at ophavsretten helt eller delvis er overgået til køberen. Menighedsrådet/kirken/trossamfundet kan således disponere over kunstværket inden for rammerne af aftalen med kunstneren, hvilket bl.a. kunne være at gengive kunstværket på menighedsrådets/kirkens/trossamfundets hjemmeside. Hvis menighedsrådets/trossamfundets ansatte skaber et værk, og ophavsretten til værket er overgået til menighedsrådet/trossamfundet (fx ved aftale), må sådanne værker også gengives på menighedsrådets/trossamfundets hjemmeside.

Hvad kræver tilladelse?

Det kræver tilladelse at lægge beskyttede værker på en hjemmeside, hvad enten der er adgang for alle eller kun for de ansatte inden for det pågældende trossamfund. Dette gælder også værker, der tilhører den pågældende kirke eller det pågældende trossamfund, medmindre ophavsretten til værkerne er overdraget ved aftale.

Man skal fx have tilladelse til gengivelse på en hjemmeside af:

- en altertavle i forbindelse med praktiske oplysninger vedr. kirken/trossamfundet
- en vægmosaik som "blikfang" for en forestående kirkekoncert
- et altertæppe som generel udsmykning på hjemmeside
- et vægmaleri som dekoration i forbindelse med kirkens/trossamfundets meddelelser på e-mail
- kunstværker i undervisningsmateriale på hjemmesiden
- musikværker
- tekster og artikler.

Derudover kræver det også tilladelse at downloade værker fra hjemmesider, hvad enten værkerne downloades til brug for gudstjeneste, anden kirkelig handling, et møde eller fx med henblik på gengivelse i kirkeblad.

Hvor henvender jeg mig?

Hvis man ønsker tilladelse til at anvende tekster eller artikler på en hjemmeside, er man henvist til at opnå tilladelse fra de enkelte rettighedshavere, da Copydan ikke indgår fællesaftaler på dette område.

Hvis man ønsker tilladelse til at anvende kunstværker kan man kontakte Copydan Billedkunst, som kan indgå aftaler på vegne af et stort antal kunstnere. I tilfælde hvor kunstneren ikke er repræsenteret af Copydan Billedkunst, er man nødt til at søge tilladelse hos den pågældende rettighedshaver.

Hvis man ønsker tilladelse til at anvende musikværker på en hjemmeside, skal man kontakte KODA, der repræsenterer komponisterne, og Gramex, der repræsenterer de udøvende kunstnere og pladeselskaberne.

BRUG AF TV-OPTAGELSER

Hvad kræver tilladelse?

Hvis man ønsker at anvende tv-udsendelser under en gudstjeneste, til brug for konfirmandundervisning, møder eller med henblik på kundskabsformidling i kirkens/trossamfundets regi i øvrigt, skal man have tilladelse til dette fra rettighedshaverne.

Hvor henvender jeg mig?

Hvis man ønsker tilladelse til at anvende en tv-udsendelse, kan man enten kontakte producenten eller rette henvendelse til Copydan AVU-kopier, der som forvaltningsorganisation indgår aftaler om anvendelse af sådanne tv-udsendelser, hvad enten der er tale om udsendelser, man selv optager, eller det er udsendelser, man låner på fx de lokale Centre for Undervisningsmidler.

BRUG AF SPILLEFILM

Hvad kræver tilladelse?

Hvis man ønsker at gøre brug af spillefilm i kirkeligt regi, fx for at vise disse under en gudstjeneste, på et aftenmøde eller i andre særlige anledninger, skal man have tilladelse hertil fra rettighedshaverne.

Hvor henvender jeg mig?

Hvis man ønsker tilladelse til at anvende filmværker, skal man rette henvendelse til de enkelte rettighedshavere til filmene, hvilket typisk vil være filmproducenterne. Der er ikke på dette område en forvaltningsorganisation, der står for at indgå aftaler.

SANKTIONER

Hvis man anvender ophavsretligt beskyttede værker på en måde, der er i strid med reglerne i ophavsretsloven, vil man kunne straffes herfor.

Den typiske sanktion vil være en bødestraf, ligesom rettighedshaverne typisk vil blive tilkendt en erstatning for den uberettigede anvendelse af værkerne. I grove sager om krænkelse af ophavsretten vil der også kunne idømmes fængselsstraf.

OPLYSNINGER OM FORVALTNINGSORGANISATIONERNE

Hvis du ønsker at indgå aftaler om brug af beskyttede værker kan du henvende dig hos:

Copydan
Øster Fælled Torv 10
2100 København Ø
Tlf: 35 44 14 00
E-mail: copydan@copydan.dk
www.copydan.dk

KODA
Landemærket 23-25
1016 København K
Tlf: 33 30 63 00
E-mail: info@koda.dk
www.koda.dk

Gramex
Gl. Kongevej 11-13, 1. og 2.
1610 København V
Tlf: 33 85 32 00
E-mail: gramex@gramex.dk
www.gramex.dk

